

Rapport

Evaluatie verbod op gratis plastic tassen 2020 en 2021

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/135

Datum

juni 2022

Opdrachtgever

Rijkswaterstaat

Auteurs

Ester Hilhorst
Robert Nordeman
Door van der Vegt

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Samenvatting en conclusies	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doelstelling en onderzoeksvragen	4
1.3	Methode, respons en betrouwbaarheid	4
1.4	Beantwoording van de onderzoeksvragen	5
2	Inleiding	8
2.1	Aanleiding van het onderzoek	8
2.2	Achtergrond: het verbod op gratis plastic tassen	8
2.3	Doelstelling en onderzoeksvragen	9
2.4	Methode en betrouwbaarheid bepaling aantal tassen	9
2.5	Methode reflectie invloed corona	10
2.6	Leeswijzer	10
3	Aantal verstrekte tassen in 2020 en 2021	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Ontwikkeling ervaring consumenten met plastic draagtassen	11
3.3	Aantallen plastic draagtassen naar type, 2018, 2020 en 2021	14
3.4	Aantallen plastic draagtassen per inwoner, 2018, 2020 en 2021	14
3.5	Ontwikkeling aantallen plastic draagtassen sinds 2015	15
3.6	Verschillen tussen 2018 en 2020/2021	17
	Bijlage 1: Vragenlijst bepaling aantallen tassen	19
	Bijlage 2: Vragenlijst ervaring consumenten	24
	Bijlage 3: Methode en betrouwbaarheid aantal tassen	25
	Bijlage 4: Methode en betrouwbaarheid ervaringen	29

1 Samenvatting en conclusies

1.1 Aanleiding

Vanaf 1 januari 2016 is in Nederland een verbod van kracht op het gratis verstrekken van plastic draagtasjes. Het verbod komt vanuit een Europese verpakkingsrichtlijn. Lidstaten in de EU zijn verplicht het gebruik van (lichte) plastic tasjes te verminderen, om zwerfvuil tegen te gaan en verspilling van grondstoffen te voorkomen. Nederland heeft als EU-lidstaat een rapportageverplichting van het aantal plastic draagtassen dat in Nederland op de markt is gebracht. Dit onderzoek heeft betrekking op het aantal verstrekte plastic tassen in 2020 en 2021. Onderstaande figuur laat zien op welke typen plastic tassen dit onderzoek betrekking heeft:

Figuur 1.1 Typen plastic draagtassen waar deze evaluatie betrekking op heeft

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is een representatieve schatting van het aantal plastic draagtasjes dat in 2020 en 2021 in Nederland op de markt is gebracht, op basis van de methodiek die ook bij de voorgaande meting is toegepast.

Uit de doelstelling zijn de volgende onderzoeksvragen afgeleid:

- 1 Wat is het aantal op de markt gebrachte plastic draagtassen in 2020 en 2021, uitgesplitst naar wanddikte (<15 micron, van 15<50 micron en ≥ 50 micron)?
- 2 Wat is het aantal plastic draagtassen per inwoner in 2020 en 2021?
- 3 Hoe verhoudt het aantal plastic draagtasjes in 2020 en 2021 zich tot het aantal in 2018? Inclusief een korte reflectie op de invloed van de coronamaatregelen.

1.3 Methode, respons en betrouwbaarheid

Om de eerste twee onderzoeksvragen te beantwoorden, is gebruik gemaakt van de methode die ook in 2019 is toegepast bij de evaluatie van 2018. De methode komt neer op het per branche (denk aan supermarkten, bakkers, snackbars, kledingwinkels en drogisterijen) bepalen van het aantal draagtassen dat men uitgeeft (per type en per maat), en vervolgens het optellen van de branchetotalen. De berekening per branche bestaat uit de totale omzet, gedeeld door de gemiddelde kassabon en vermenigvuldigd met het aandeel klanten dat een (type) draagtas meeneemt. De bronnen die hiervoor gebruikt worden, zijn openbare bronnen (zie bijlage 3) en een digitale vragenlijst onder ondernemers. Aan het vragenlijstonderzoek deden 299 ondernemers in 14 branches mee, waarvan 268 vragenlijsten bruikbaar waren voor de analyse. Behalve in de branche *Warenhuizen en huishoudelijke artikelen* is in alle branches een minimale respons van vijf bruikbare waarnemingen gerealiseerd.

Voor de berekening van het aantal verstrekte draagtassen zijn drie parameters gebruikt: de jaaromzet per branche op basis van berekeningen van RetailInsiders, de gemiddelde hoogte van de kassabon zoals opgegeven door de ondernemers die deelnamen en het aandeel klanten waarin ondernemers een type plastic tas verstrekten. De (procentuele) foutmarge in het eindresultaat is de som van de foutmarges in de parameters. De parameters die voortkomen uit de online vragenlijst zijn gewogen naar aantallen werkzame personen van de betreffende onderneming. De maximale foutenmarge komt uit op 17 procent. De uitkomsten zijn inhoudelijk beoordeeld op basis van (corona-gerelateerde) ontwikkelingen in de periode 2018-2021. Naast de peiling onder ondernemers is een korte peiling uitgezet in het I&O Research Panel onder consumenten om inzicht te krijgen in hoe zij hun eigen gedrag beoordelen en hoe zij de naleving door ondernemers beoordelen.

1.4 Beantwoording van de onderzoeksvragen

Aantal op de markt gebrachte plastic tassen in 2020 en 2021 naar wanddikte

Het aantal verstrekte plastic draagtassen in 2020 bedraagt naar schatting 876 miljoen en in 2021 818 miljoen. De tas die het vaakst verstrekt wordt, is de hemdtas: twee derde van de verstrekte plastic tassen (600 miljoen) in 2020 en in 2021 zelfs bijna driekwart (73%) zijn hemdtassen. Tussen 2020 en 2021 is een lichte afname te zien in het verstrekte aantal DKT-lustassen. Het aantal verstrekte Big Shoppers bleef min of meer gelijk.

Tabel 1.1 Aantallen verstrekte plastic draagtassen in 2018, 2020 en 2021 per type draagtas

Type plastic draagtas	Verstrekte plastic tassen 2018	Verstrekte plastic tassen 2020	Verstrekte plastic tassen 2021
Hemdtas, dunner dan 15 mu	253.000.000	603.000.000	600.000.000
DKT/Lus-tas, 15 mu tot 50 mu	250.500.000	236.000.000	183.000.000
Big Shopper, dikker dan 50 mu	92.500.000	37.000.000	35.000.000
Totaal	596.000.000	876.000.000	818.000.000

Dit onderzoek laat zien dat de plastic draagtassen waarvoor consumenten een vergoeding moeten betalen (de DKT/lustassen en de Big Shopper) is gedaald ten opzichte van 2018. Ook laat dit onderzoek zien dat het aantal ondernemers dat helemaal geen plastic tassen verstrekt toeneemt sinds 2018 (van 39% in 2018 via 56% in 2020 tot 64% in 2021).

Aantal op de markt gebrachte plastic tassen in 2020 en 2021 per inwoner

Consumenten geven aan dat het zelf meenemen van een draagtas bij winkels voor dagelijkse boodschappen, inclusief de ambulante handel, zeer gebruikelijk is. Als zij naar andere winkels gaan of naar afhaalhoreca, dan is het meenemen van een eigen draagtas minder gebruikelijk. Consumenten geven daarnaast aan dat ondernemers in de branches *overige winkels*, de *ambulante handel* en vooral in de *(afhaal)horeca en maaltijdbezorging* wel eens een plastic tas meegeven bij de aankoop.

De berekening op basis van dit onderzoek geeft aan dat in 2020 per inwoner 50 plastic tassen zijn verstrekt en in 2021 waren dat er 47. In 2018 kwam de berekening uit op in totaal 35 draagtassen per inwoner. Het belangrijkste verschil zit in het aantal verstrekte hemdtassen: dat aantal was volgens de berekening in 2018 duidelijk lager dan in 2020 en 2021.

Tabel 1.2 Aantallen verstrekte plastic draagtassen in 2018, 2020 en 2021 per inwoner

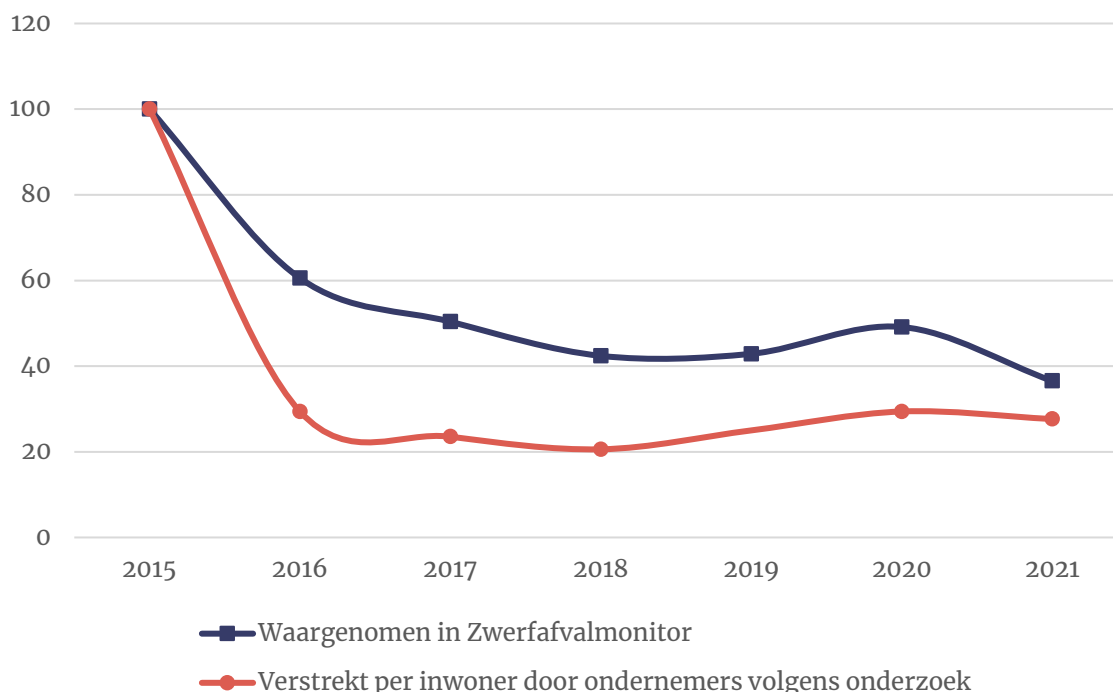
Type plastic draagtas	Plastic tassen per inwoner 2018	Plastic tassen per inwoner 2020	Plastic tassen per inwoner 2021
Hemdtas, dunner dan 15 mu	15	35	34
DKT/Lus-tas, 15 mu tot 50 mu	15	13	10
Big Shopper, dikker dan 50 mu	5	2	2
Totaal	35	50	47¹
Waarvan vallend onder de EU-norm	30	48	45

De norm van de EU is dat er maximaal 40 plastic draagtassen (<50 mu) per inwoner per jaar in 2025 verstrekt mogen worden (exclusief de Big Shoppers). In 2020 waren dat er in Nederland 48, in 2021 waren dat er 45 per inwoner. Daarmee is het aantal verstrekte tassen boven de norm. De grootste groep tassen naar wanddikte (de hemdtassen) zijn in Nederland deels toegestaan: zij mogen gratis worden verstrekt om bederfelijke waar te verpakken.

Verklaring ontwikkeling 2018-2020/2021 inclusief reflectie op coronamaatregelen

Zowel de Zwerfafvalmonitor als onderzoek onder ondernemers laat zien dat het aantal plastic tassen sinds het verbod van 2016 afneemt. Het aantal plastic tasjes in het zwerfafval is sinds het verbod met 60 procent afgenomen (met een tijdelijke toename in 2020). De afname volgens onderzoek onder ondernemers is sterker (de berekende waarde ligt in 2020 en 2021 ongeveer 70% lager dan in 2015).

Figuur 1.2 Ontwikkeling plastic tassen in zwerfafval en verstrekt per inwoner volgens onderzoek (index 2015=100)

¹ Het totaal is geen 46 maar 47 in verband met afrondingsverschillen

Het aantal verstrekte plastic tassen ligt op basis van deze evaluatie in 2020 en 2021 fors hoger dan in 2018 (in 2018 35 per inwoner per jaar, in 2020 50 per inwoner per jaar). Deze toename komt geheel voor rekening van de hemdtassen. De andere typen tassen laten een stabilisering of een lichte daling zien ten opzichte van 2018. De toename van de verstrekking van de hemdtassen komt deels door ontwikkelingen in de branches *winkels voor dagelijkse boodschappen* en *(afhaal)horeca/maaltijdbezorging*, waar mede als gevolg van de coronamaatregelen meer hemdtassen werden verstrekt:

- hogere omzetten in de (relatief grote) branche *winkels voor dagelijkse boodschappen*;
- een stijging van de aankoop van verse artikelen door consumenten in winkels voor dagelijkse boodschappen als gevolg van de gedwongen sluiting van de horeca;
- meer afhaalmaaltijden en maaltijdbezorging door horecaondernemers die gedwongen gesloten waren, waarbij ook plastic tassen werden verstrekt.

Deels komt de stijging door methodische tekortkomingen. De berekening van de hemdtassen in de dagelijkse sector in 2018 kwalificeren we op basis van de huidige meting als een onderrapportage. Deze onderrapportage kan niet geheel verklaard worden uit de statistische marges van dit onderzoek en ook niet door wijzigingen in de methode. Mogelijk is de vraagstelling (“hoeveel plastic tassen verstrekte u *al dan niet tegen betaling*”) in 2018 door ondernemers anders geïnterpreteerd of begrepen. Wellicht waren de ondernemers in 2018 meer op hun hoede voor mogelijk gevolgen van de uitkomst van de evaluatie, mogelijk hebben ze in 2018 de hemdtassen bij de groenteafdeling buiten beschouwing gelaten in de veronderstelling dat die niet onder het verbod van de EU vallen.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding van het onderzoek

Vanaf 1 januari 2016 is in Nederland een verbod van kracht op het gratis verstrekken van plastic draagtasjes. Het verbod komt vanuit een Europese verpakkingsrichtlijn. Lidstaten in de EU zijn verplicht het gebruik van (lichte) plastic tasjes te verminderen, om zwerfvuil tegen te gaan en verspilling van grondstoffen te voorkomen. Dit verbod geldt voor winkels, horeca en warenmarkt met uitzondering voor voedsel hygiëne, promotiemateriaal, taxfree shoppen en verpakkingen die geen draagtas zijn.

Nederland koos voor een brede aanpak waarbij ingezet wordt op preventie, hergebruik en het op de juiste manier weggooien. Het verbod op het gratis verstrekken van plastic tasjes is een van de ingezette maatregelen. Nederland heeft als EU-lidstaat een rapportageverplichting van het aantal plastic draagtassen dat in Nederland op de markt is gebracht.

2.2 Achtergrond: het verbod op gratis plastic tassen

Draagtassen in negen categorieën en drie diktes

Figuur 2.1 Typen draagtassen in negen categorieën

Plastic draagtassen zijn over het algemeen van polyethyleen en kunnen in principe in elke dikte gemaakt worden.

De plastic draagtassen vallen in het onderzoek in drie klassen, namelijk draagtassen dunner dan 15 mu (of 15 micron, 15 duizendste millimeter), draagtassen van 15 mu tot 50 mu en draagtassen met een dikte vanaf 50 mu. De draagtassen met een dikte tot 15 mu zijn over het algemeen de zogenaamde hemdtassen. De kleur is meestal wit en het materiaal is een beetje transparant. Dikkere plastic draagtassen tot 50 mu hebben over het algemeen een uitgestanste (DKT-tas) en versterkte handgreep of een lushandvat. Luxe gelamineerde papieren draagtassen of Big Shoppers zijn meestal dikker dan 50 mu.

Het verbod op plastic draagtassen en de uitzonderingen

De plastic hemdtas, plastic DKT-tas, plastic tas met lussen, Big Shoppers en de gelamineerde papieren draagtas vallen onder het verbod. Naast plastic omvat het verbod ook draagtassen van kunststof, nylon en bio-plastics. Het verbod kent ook uitzonderingen²: de plastic hemdtas (< 15 µm) mag gratis verstrekt worden voor de bescherming van voedingsmiddelen³. Gratis plastic tassen zijn ook toegestaan in taxfree winkels voor het meenemen van vloeistoffen, spuitbussen en gels. Daarnaast mogen winkeliers gratis plastic tassen uitdelen als reclame, maar niet tegelijkertijd met de verkoop van producten. De verstrekking betreft het voor de eerste keer beroepsmatig in omloop brengen van de plastic tas. Dit betekent dat statiegeldtassen, een tassenbol of inzamelen bij een kringloopwinkel wel zijn toegestaan.

2.3 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is een representatieve schatting van het aantal plastic draagtassen dat in 2020 en 2021 in Nederland op de markt is gebracht, op basis van de methodiek die ook in 2019 is toegepast voor de evaluatie van 2018.

Uit de doelstelling zijn de volgende onderzoeksvragen afgeleid:

- 1 Wat is het aantal op de markt gebrachte plastic draagtassen in 2020 en 2021, uitgesplitst naar wanddikte (<15 micron, van 15<50 micron en ≥50 micron)?
- 2 Wat is het aantal plastic draagtassen per inwoner in 2020 en 2021?
- 3 Hoe verhoudt het aantal plastic draagtassen in 2020 en 2021 zich tot het aantal in 2018? Inclusief een korte reflectie op de invloed van de coronamaatregelen.

2.4 Methode en betrouwbaarheid bepaling aantal tassen

Om de eerste twee onderzoeksvragen te beantwoorden, is gebruik gemaakt van de methode die ook in 2019 is toegepast. De methode komt neer op het per branche (denk aan supermarkten, bakkers, snackbars, kledingwinkels en drogisterijen) bepalen van het aantal draagtassen dat men uitgeeft (per type en per maat), en vervolgens het optellen van de branchetotalen. De berekening per branche bestaat uit de totale omzet, gedeeld door de gemiddelde kassabon en vermenigvuldigd met het aandeel klanten dat een (type) draagtas meeneemt. De bronnen die hiervoor gebruikt worden, zijn openbare bronnen en een digitale vragenlijst onder ondernemers. De vragenlijst is opgenomen in Bijlage 1. Meer informatie over de gebruikte methode, de respons en de betrouwbaarheid staat in Bijlage 3.

² Uitzonderingen betreffen voedselhygiëne, voedselverspilling, promotiemateriaal, taxfree shoppen en verpakkingen die geen draagtas zijn.

³ Het is toegestaan om met hemdtassen losse voedingsmiddelen te beschermen tegen vuil en ziekteverwekkers, ter voorkoming van de verspreiding van lekvocht van rauwe vis, rauw vlees of rauw gevogelte of om verspilling van losse levensmiddelen zoals los fruit of broodjes tegen te gaan.

2.5 Methode reflectie invloed corona

Voor de derde onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van openbare bronnen en een korte peiling in het I&O Research Panel. De belangrijkste openbare bron is het recente Koopstromenonderzoek voor de Randstad 2021⁴. De vragenlijst die is gebruikt voor de korte consumentenpeiling is opgenomen in Bijlage 2. De vragenlijst is ingevuld door in totaal 1.190 mensen. De uitkomsten zijn gewogen naar diverse achtergrondkenmerken van de respondent en kennen een betrouwbaarheid van 95 procent. De verantwoording van de methode is opgenomen in Bijlage 4.

2.6 Leeswijzer

Deze evaluatie startte met de samenvatting en conclusies in het eerste hoofdstuk. Hoofdstuk 3 beschrijft de uitkomsten van het onderzoek, inclusief de uitkomsten van een korte peiling onder consumenten in het I&O Research Panel naar hoe zij hun eigen gedrag en die van verschillende ondernemers in de detailhandel en horeca beoordelen als het gaat om het meenemen en verstrekken van plastic tassen bij aankopen. Er zijn vier bijlagen: twee met de vragenlijsten zoals die zijn uitgezet onder ondernemers en onder consumenten en twee met de verantwoording van de methodiek, de respons en de betrouwbaarheid van de uitkomsten.

⁴ I&O Research (2022): Koopstromenonderzoek voor de Randstad 2021, <https://kso2021.nl/> De meting vond plaats in het najaar van 2021 in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Brabant en de schil gemeenten daar omheen, samen twee derde van de Nederlandse besteding in de detailhandel

3 Aantal verstrekte tassen in 2020 en 2021

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk start met de uitkomsten van een korte peiling in het I&O Research Panel: hoe ervaren consumenten hun eigen gedrag en hoe ervaren ze de naleving van ondernemers als het gaat om het verstrekken van plastic tassen bij aankopen. Paragraaf 3.3 geeft antwoord op de vraag hoeveel plastic draagtassen ondernemers (al dan niet betaald) verstrekten in 2020 en 2021. De methode en de berekening die voor deze evaluatie zijn toegepast zijn uitgebreid beschreven in Bijlage 3. Paragraaf 3.4 geeft weer hoeveel tassen per inwoner zijn verstrekt en hoe dat zich verhoudt tot de norm van de EU. Paragraaf 3.5 beschrijft de ontwikkeling sinds 2015 op basis van verschillende bronnen en paragraaf 3.6 verklaart de verschillen tussen 2018 en 2020/2021.

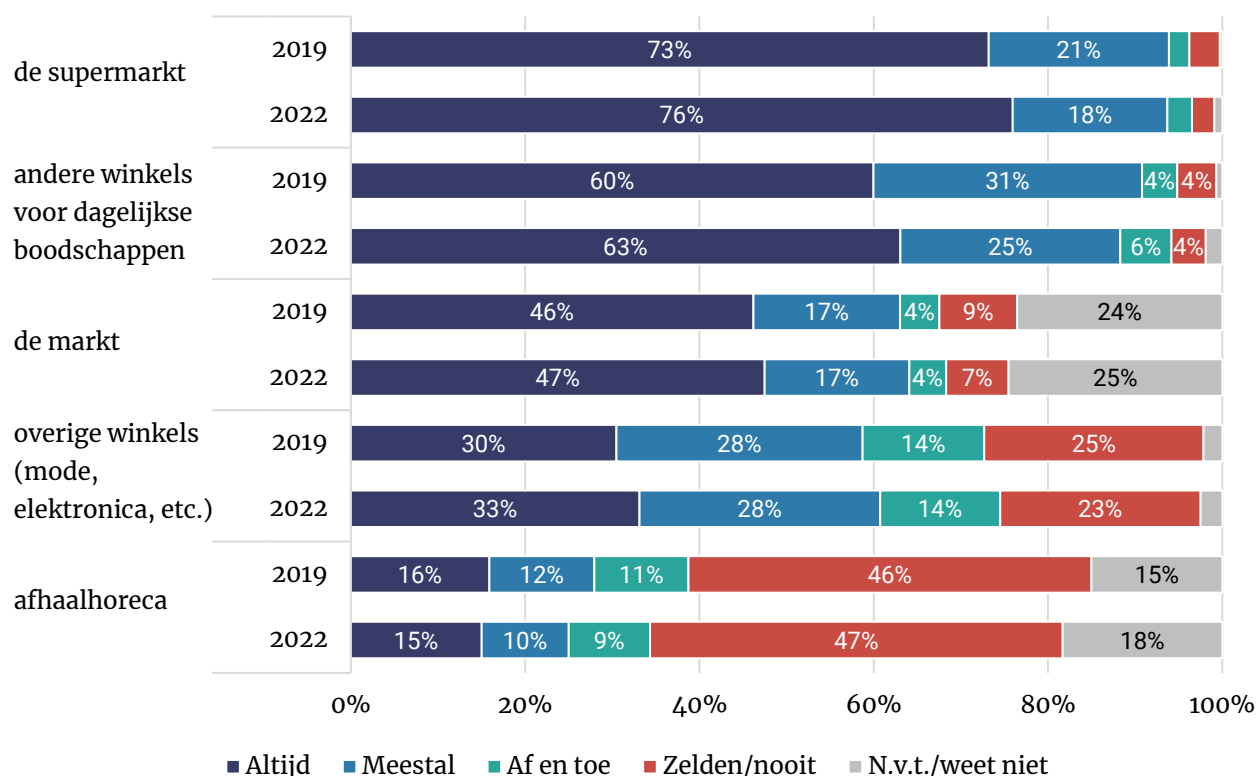
3.2 Ontwikkeling ervaring consumenten met plastic draagtassen

In de week van 13 tot 20 mei is een korte peiling uitgezet in het I&O Research Panel. Het doel was om de ervaringen van consumenten ten aanzien van het eigen gedrag en de naleving door ondernemers te peilen. Hiervoor zijn twee vragen voorgelegd die in 2019 ook ten behoeve van de vorige evaluatie zijn gesteld. Vergelijking van de uitkomsten van beide peilingen brengt in beeld of consumenten nu anders aankijken tegen hun eigen gedrag en dat van ondernemers als het gaat om het zelf meenemen van een eigen draagtas en het verstrekken van een draagtas.

Hoe consumenten hun eigen gedrag ervaren

Figuur 3.1 laat zien dat veruit de meeste consumenten altijd of meestal een eigen draagtas meenemen naar de supermarkt en naar andere winkels voor dagelijkse boodschappen.

Figuur 3.1 Hoe vaak neemt u een eigen draagtas mee naar ..., 2019 en 2022

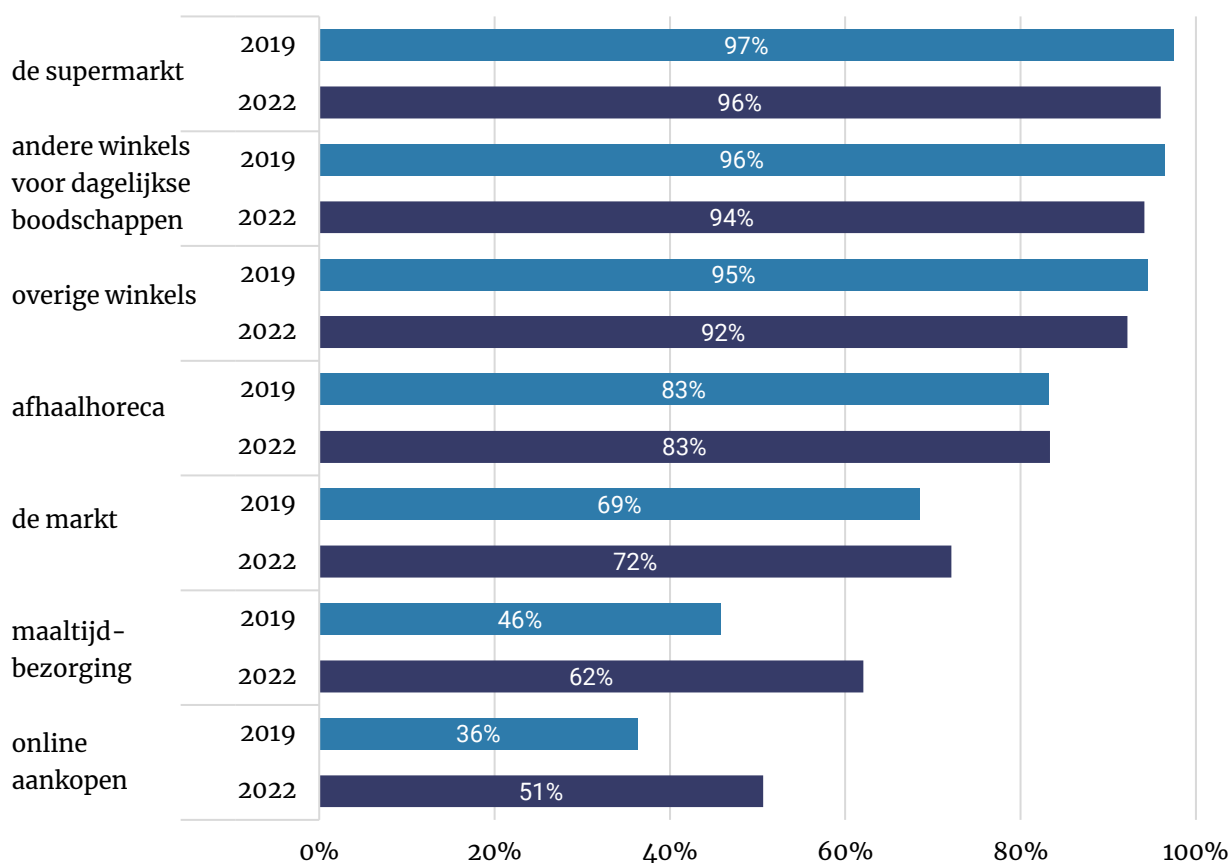
Consumenten nemen vaker een eigen draagtas mee naar de supermarkt (driekwart doet dit altijd) dan naar andere winkels voor dagelijkse boodschappen zoals de slager en de bakker (ruim 60% doet dit altijd). Van de mensen die wel eens de markt bezoeken, neemt ook veruit het grootste deel altijd of meestal een eigen draagtas mee. Bij overige winkels zoals kleding- en elektronicazaken, en bij de afhaalhoreca is dit minder gebruikelijk.

Er zijn weinig verschillen tussen 2019 en 2022. Binnen de groep consumenten die aangeeft dat zij altijd of meestal een eigen draagtas meenemen, is de groep die altijd een eigen draagtas meeneemt licht toegenomen en de groep die dit meestal doet, licht afgenomen. De groep die niet structureel een eigen draagtas meeneemt, is gelijk gebleven in de periode 2019-2022.

Hoe consumenten de naleving door ondernemers ervaren

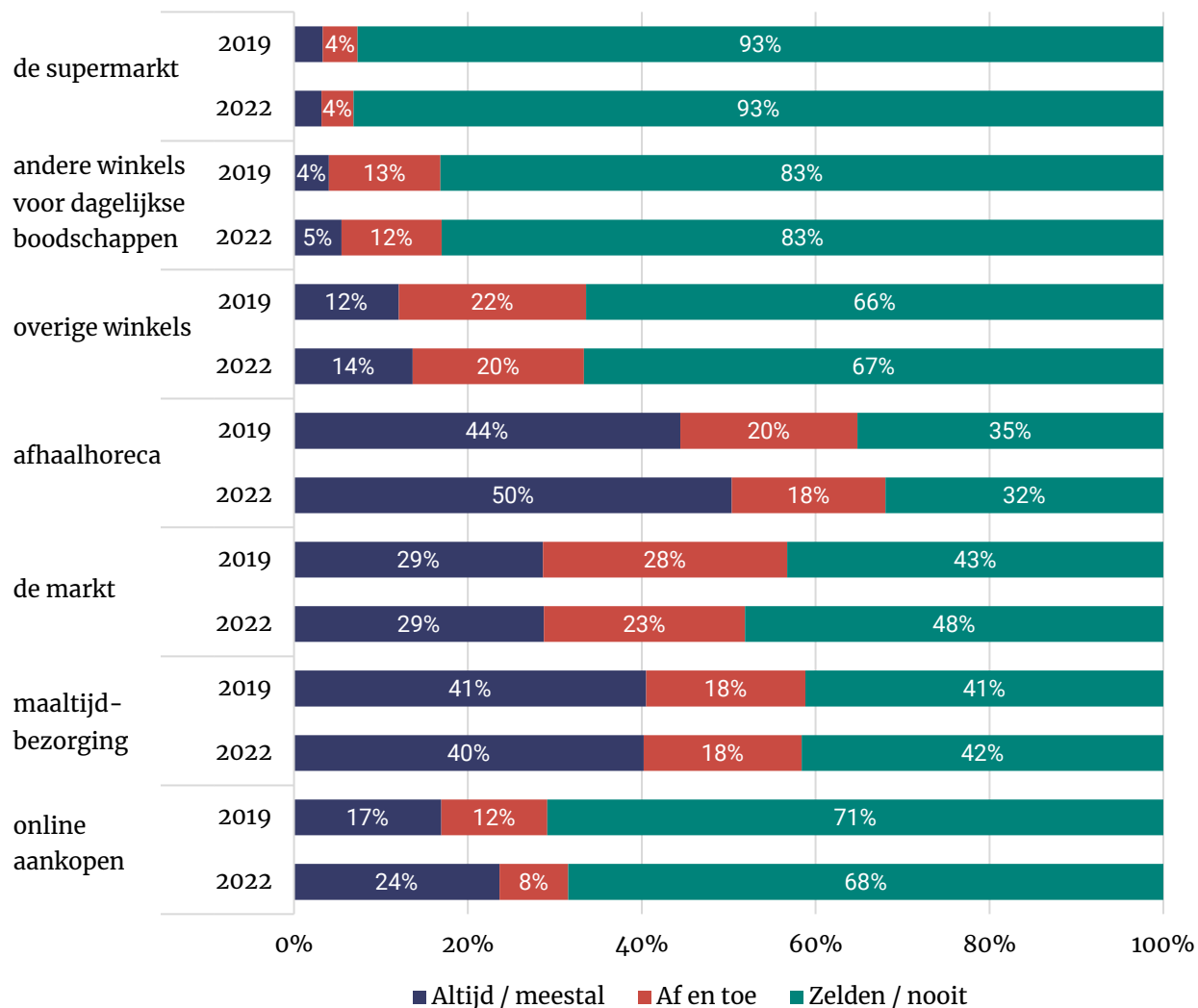
Tussen 2019 en 2022 is het aandeel consumenten dat wel eens een supermarkt of andere winkels bezocht licht gedaald (Figuur 3.2). Het gebruik van maaltijdbezorging en het doen van online aankopen is in deze periode juist sterk toegenomen. Ook de markt wordt in 2022 vaker bezocht dan in 2019.

Figuur 3.2 Ontwikkeling gebruik type verkoopkanaal, 2019 en 2022

Ondernemers houden zich, naar het oordeel van consumenten, over het algemeen aan het verbod op het (gratis) verstrekken van plastic tassen. Zeker bij supermarkten en andere winkels voor dagelijkse boodschappen krijgen zij doorgaans geen plastic draagtas mee, zie Figuur 3.3.

Figuur 3.3 Hoe vaak krijgt u een plastic draagtas bij (alleen consumenten die hier gebruik van maken)

Het beeld in 2022 is vergelijkbaar met 2019. Ook bij de branche *overige winkels* geeft het merendeel van de consumenten die deze winkels wel eens bezoekt aan zelden of nooit een plastic tas te ontvangen (67%).

In een aantal branches is de naleving door ondernemers naar het oordeel van consumenten minder strak. Op de markt is het aandeel dat af en toe een plastic draagtas ontvangt hoger dan bij de winkels voor dagelijkse boodschappen maar in 2022 lager dan in 2019. Bij afhaalhoreca geeft de helft van de consumenten aan altijd of meestal een plastic draagtas te ontvangen. Dit is een toename ten opzichte van 2019 (toen 44%). Net als in 2019 geeft 40 procent van de consumenten aan altijd of meestal een plastic tas te krijgen bij maaltijdbezorging. Door de toename van het aantal maaltijdbezorgingen en afgehaalde maaltijden (als gevolg van de coronamaatregelen, zie Figuur 3.2) is het totaal aantal verstrekte plastic tassen in deze groep toegenomen. Ook onder online aankopen is de consumentengroep groter in 2022. Hier is bovendien het aandeel dat altijd of meestal een plastic tas ontvangt toegenomen.

3.3 Aantallen plastic draagtassen naar type, 2018, 2020 en 2021

Aan de ondernemers die deelnamen aan de enquête, is gevraagd welke type(n) draagtassen zij verstrekken. Ze kregen negen typen voorgelegd, waarvan de plastic hemdtas, plastic DKT, plastic met lussen, Big Shopper en de gelamineerde papieren tas onder het verbod op gratis verstrekking vallen (zie paragraaf 2.2).

In onderstaande tabel staan de aantallen verstrekte plastic draagtassen (zowel gratis als tegen betaling, inclusief de van het verbod uitgezonderde plastic draagtassen) in 2020 en 2021 op basis van dit onderzoek plus de aantallen zoals die op basis van de evaluatie van 2018 zijn berekend. De aantallen zijn uitgesplitst naar type plastic draagtas. In totaal zijn in 2020 naar schatting 876 miljoen en in 2021 818 miljoen plastic draagtassen verstrekt. In 2018 zijn volgens de berekening 596 miljoen draagtassen verstrekt. Het belangrijkste verschil zit in de verstrekte hemdtassen. De berekende aantallen in 2020 en 2021 zijn duidelijk hoger dan die in 2018. De andere typen tassen laten een daling zien.

Tabel 3.1 Aantallen verstrekte plastic draagtassen in 2018, 2020 en 2021 per type draagtas

Type plastic draagtas	Verstrekte plastic tassen 2018	Verstrekte plastic tassen 2020	Verstrekte plastic tassen 2021
Hemdtas, dunner dan 15 mu	253.000.000	603.000.000	600.000.000
DKT/Lus-tas, 15 mu tot 50 mu	250.500.000	236.000.000	183.000.000
Big Shopper, dikker dan 50 mu	92.500.000	37.000.000	35.000.000
Totaal	596.000.000	876.000.000	818.000.000

3.4 Aantallen plastic draagtassen per inwoner, 2018, 2020 en 2021

De norm van de EU is dat er maximaal 40 plastic draagtassen (<50 mu, dus exclusief de Big Shopper) per inwoner per jaar in 2025 verstrekt mogen worden. Om dit te berekenen, is het aantal plastic tassen per type gedeeld door het aantal inwoners. Het totaal van de hemdtassen en de DKT/Lus-tassen geeft weer welk aantal onder de norm van de EU valt.

Tabel 3.2 Aantallen verstrekte plastic draagtassen in 2018, 2020 en 2021 per inwoner

Type plastic draagtas	Plastic tassen per inwoner 2018	Plastic tassen per inwoner 2020	Plastic tassen per inwoner 2021
Hemdtas, dunner dan 15 mu	15	35	34
DKT/Lus-tas, 15 mu tot 50 mu	15	13	10
Big Shopper, dikker dan 50 mu	5	2	2
Totaal	35	50	47⁵
<i>Waarvan vallend onder de EU-norm</i>	30	48	45

Uit de berekening blijkt dat er in 2020 gemiddeld per inwoner 35 plastic draagtassen dunner dan 15 mu zijn verstrekt, 13 plastic draagtassen tussen de 15 mu en 50 mu en 2 plastic draagtassen dikker dan 50 mu. In totaal gaat het om 50 plastic draagtassen per persoon in 2020. In 2021 lagen de aantallen iets lager en komt het totaal aantal verstrekte plastic tassen op 47 per inwoner. Net

⁵ Het totaal is geen 46 maar 47 in verband met afrondingsverschillen

als in de figuur die de aantallen verstrekte tassen weergeeft, zit ook bij de tassen per inwoner het grootste verschil tussen 2018 en 2020/2021 bij de hemdtassen.

Niet alle tassen vallen onder de norm van de EU. In 2020 vielen in totaal 48 tassen per inwoner onder de norm, in 2021 waren dat er 45 per inwoner. Daarmee is het aantal verstrekte tassen boven de norm van 40 per inwoner per jaar. De grootste groep tassen naar wanddikte (de hemdtassen) zijn in Nederland deels toegestaan: zij mogen gratis worden verstrekt om bederfelijke waar te verpakken. In deze evaluatie is hierin geen onderscheid gemaakt: aan de ondernemers is gevraagd om aan te geven hoeveel plastic hemdtassen zij verstrekken, al dan niet tegen betaling.

3.5 Ontwikkeling aantallen plastic draagtassen sinds 2015

In deze paragraaf volgt een beknopt overzicht van de ontwikkelingen sinds 2015 op basis van beschikbare bronnen. Rondom de inwerkingtreding van het verbod op 1 januari 2016 zijn er meerdere onderzoeken uitgevoerd naar het aantal verstrekte draagtassen.

- In de campagne rondom de inwerkingtreding van het verbod in 2016 communiceerde de Rijksoverheid dat Nederlanders in 2015 gemiddeld 170 plastic draagtassen gebruikten (in totaal ca. 3 miljard plastic tassen op jaarbasis). Dit aantal is gebaseerd op een studie van de Europese Commissie en een schatting van Milieu Centraal (op basis van tassen in het restafval, kunststofinzameling en gegevens van producenten en importeurs);⁶
- SAMR (2017) rapporteert op basis van schattingen van ondernemers een afname van 71 procent van het aantal verstrekte plastic draagtassen in 2016 ten opzichte van 2015. Uitgaande van 3 miljard plastic draagtassen (170 per inwoner) vóór het verbod en een afname van 60 tot 70 procent direct na het verbod, kan verondersteld worden dat het aantal plastic draagtassen in 2016 circa 900 miljoen (50 per inwoner) bedroeg;
- CE Delft (2017) rapporteert op basis van schattingen van ondernemers en leveranciers een gemiddelde afname van 60 procent in 2016 ten opzichte van 2015;
- SGS Search (2017) berekende op basis van vragenlijsten onder ondernemers in verschillende branches een afname van 69 procent in 2016 ten opzichte van 2015. Echter, supermarkten en tankstations zijn niet meegenomen in deze berekening;
- I&O Research berekende op basis van vragenlijsten onder ondernemers in verschillende branches dat er 35 tassen per inwoners zijn verstrekt in 2018.⁷

Sinds 2015 monitort Rijkswaterstaat de hoeveelheid van verschillende typen zwerfafval. In opdracht van Rijkswaterstaat worden tijdens meetronden tellingen verricht op een aantal meetlocaties. Per meetlocatie wordt er in drie meetvakken van 100 m² geteld. Aanvankelijk werd drie keer per jaar geteld, vanaf 2019 zes keer per jaar. Vanwege seizoensinvloeden zijn steeds dezelfde drie meetmomenten met elkaar vergeleken om tot met elkaar vergelijkbare jaarcijfers te komen. Voor de vergelijkbaarheid zijn ook uitsluitend de 15 gebiedstypen die sinds 2015 zijn meegenomen in het onderzoek weergegeven, en niet de 20 gebiedstypen die momenteel opgenomen zijn in de Zwerfafvalmonitor. Het gaat om het aantal dunne plastic hemddraagtassen

⁶ De 170 plastic draagtassen is een afgerond getal gebaseerd op het gemiddelde (2,85 miljard) van de bandbreedte van tussen de 1,3 (berekend door de Europese Commissie) en 4,4 (geschat door Milieu Centraal) miljard plastic tassen totaal, gedeeld door de bevolkingsgrootte van 2015.

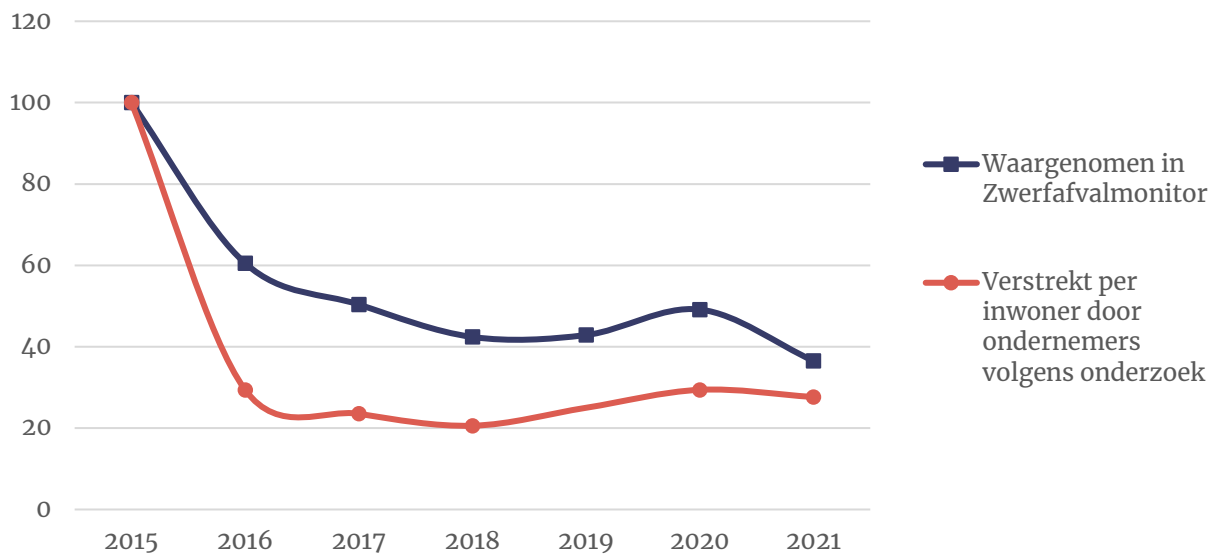
⁷ I&O Research (2019): Evaluatie verbod op gratis plastic draagtassen 2018

en het aantal dikke plastic draagtassen die in het zwerfafval waargenomen zijn en niet om draagtassen die niet van plastic zijn.

De Zwerfafvalmonitor geeft een beeld van het aantal plastic draagtassen dat in het zwerfafval wordt aangetroffen en daarmee een globaal beeld van het aantal plastic draagtassen dat in Nederland gebruikt wordt. Het aantal plastic draagtassen dat in het zwerfafval geteld wordt, daalt volgens de Zwerfafvalmonitor sinds 2015. De grootste daling is zichtbaar in 2016, na de invoering van het verbod. De dalende trend stabiliseert zich in 2018 en 2019, laat een opleving zien in 2020 en een daling in 2021. De ontwikkeling van plastic tassen in het zwerfafval sluit aan bij de waarnemingen op basis van deze evaluatie op basis van steekproef- en vragenlijstonderzoek onder ondernemers.

Al deze studies en trends zijn gebundeld in de volgende figuur en weergegeven als indexcijfers (de waarde van 2015 = 100). Zowel de Zwerfafvalmonitor als onderzoek onder ondernemers laat zien dat het aantal plastic tassen afneemt. Het aantal plastic tassen in het zwerfafval is sinds het verbod met 60 procent afgenomen (met een tijdelijke toename in 2020). De afname volgens onderzoek onder ondernemers is sterker: in 2020 en 2021 ongeveer 70 procent lager dan in 2015. Ook het onderzoek onder ondernemers laat in 2020 een stijging zien.

Figuur 3.4 Ontwikkeling plastic tassen in zwerfafval en verstrekt per inwoner door ondernemers volgens onderzoek* (index 2015=100)

* Het aantal plastic tassen in basisjaar 2015 is het geschatte aantal van 170 tassen per inwoner (zie toelichting voetnoot 6)

Ontwikkeling aantal ondernemers dat helemaal geen plastic draagtassen verstrekt

Behalve naar het aantal verstrekte plastic tassen, is ook onderzocht welk deel van de ondernemers (ongewogen, op basis van deelname aan dit onderzoek) helemaal geen plastic draagtassen verstrekt. Dit kengetal laat een stijgende trend zien ten opzichte van 2018. In 2021 verstrekte bijna twee derde van de ondernemers geen enkele van de typen plastic tassen die in dit onderzoek zijn voorgelegd.

Tabel 3.3 Aandeel ondernemers dat geen plastic draagtassen verstrekt

	Aandeel
2018	39 procent
2020	56 procent
2021	64 procent

3.6 Verschillen tussen 2018 en 2020/2021

Op basis van de meting in 2018 is geconcludeerd dat het aantal verstrekte plastic draagtassen (destijds 35 per inwoner) binnen de norm van de EU viel (maximaal 40). In 2020 en 2021 is dat op basis van dit onderzoek niet het geval, zoals bleek in de vorige paragraaf. De ontwikkeling van het totaal aantal verstrekte tassen is in lijn met de ontwikkeling in de Zwerfafvalmonitor maar er is één opvallend verschil tussen 2018 en 2020/2021 dat niet in lijn is met de ontwikkeling in de Zwerfafvalmonitor: de toename van de verstrekking van hemdtassen. Dat verschil treedt in deze evaluatie op in twee branches: de branche (*afhaal*)horeca en maaltijdbezorging (cafetaria, snackbar, afhaalrestaurant, restaurants, maaltijdbezorging) en de branche winkels voor dagelijkse boodschappen (supermarkt, vers-artikelen, slijterij, snoep, tabak, persoonlijke verzorging). Dit wordt hierna per branche toegelicht.

Invloed coronamaatregelen op verstrekking draagtassen in de horeca

De ontwikkeling van het verstrekken van plastic (hemd)tassen in de branche (*afhaal*)horeca en maaltijdbezorging is goed te verklaren door de reactie van ondernemers in de horeca op de coronamaatregelen: door de verplichte sluiting is een belangrijk deel van de restaurants (tijdelijk) overgestapt op het verstrekken van afhaal- en bezorgmaaltijden. Hierdoor werden in deze branche veel vaker dan voorheen plastic tassen verstrekt. De toename van het aantal consumenten dat gebruik maakt van afhaal- en bezorgmaaltijden kwam al naar voren in paragraaf 3.2.

Dagelijkse sector: ontwikkeling deels reëel, deels door de onderzoeksmethode

De stijging van het aantal hemdtassen in de dagelijkse sector is deels verklaarbaar door ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden en deels door de tekortkomingen van de methode die is gebruikt voor deze evaluatie. Hieronder worden die verklaringen uitgelegd:

Stijging door ontwikkelingen 2018–2020/2021:

- de toegenomen bestedingen in de dagelijkse sector, mede als gevolg van de coronamaatregelen. De gestegen jaaromzet in de branche dagelijkse boodschappen is één van de parameters in de berekening en verklaart deels de hogere aantallen plastic tassen. Doordat de totale bestedingen in de dagelijkse sector substantieel zijn binnen alle detailhandelsbestedingen, is de invloed op de totalen relatief groot;
- de aard van de producten die mensen als gevolg van de coronamaatregelen kochten: mensen werkten vaker thuis en gingen noodgedwongen minder uit eten. Als gevolg daarvan kochten zij meer verse producten die in hemdtassen verpakt mogen worden.

Stijging door methodische tekortkomingen:

- de berekening in 2018 kwalificeren we op basis van de berekening in 2020 en 2021 als een onderrapportage. In 2018 deden in totaal 200 ondernemers mee, waarvan 40 ondernemers in de dagelijkse sector, waarvan 13 supermarkten. De supermarkten binnen deze branche rapporteerden een relatief laag aantal verstrekte hemdtassen per klant. Dit leidde in de berekening tot lage aantallen verstrekte hemdtassen in de branche dagelijkse boodschappen;
- in dit onderzoek deden in totaal 268 ondernemers mee, waarvan 45 in de dagelijkse sector⁸. Hierbij zijn enkele grote en zeer grote winkels in de sector dagelijkse boodschappen die bovendien een groot aantal verstrekte hemdtassen rapporteerden. De berekening in 2020/2021 valt met name hoger uit doordat de supermarktondernemers hele andere aantallen hemdtassen per klant opgeven. Het verschil in hemdtassen kan daarmee niet of slechts beperkt verklaard worden uit de statistische marges van dit onderzoek.
- de oorzaak van het verschil tussen 2018 en 2020/2021 is niet met zekerheid te verklaren. Het komt niet door een andere aanpak: de steekproef was in beide onderzoeken aselekt per branche, zowel de uitnodigingsbrief (met aanleiding en doel van het onderzoek) als de vragenlijst waren hetzelfde. In de vragenlijst wordt gevraagd naar het verstrekken van draagtassen *al dan niet tegen betaling*. Mogelijk is de zinsnede *al dan niet* in 2018 door ondernemers anders geïnterpreteerd of begrepen. Wellicht waren de ondernemers in 2018 meer op hun hoede voor mogelijk gevolgen van de uitkomst van de evaluatie (er was destijds meer media-aandacht voor het verbod en voor de naleving ervan) en hebben ze om die reden lagere aantallen opgegeven. Of wellicht hebben ondernemers zich in de beantwoording gefocust op de tassen waarvoor ze een vergoeding vroegen (de onderzoekers herinneren zich uit eigen waarneming dat het in 2018 bij sommige supermarktketens voorkwam dat je als consument een hemdtas kon pakken bij de kassa om je tube tandpasta in mee te nemen). Of mogelijk hebben ze in 2018 de hemdtassen bij de groenteafdeling buiten beschouwing gelaten in de veronderstelling dat die niet onder het verbod van de EU vallen. Momenteel hebben veel supermarkten beleid op het tegengaan van het gebruik van de plastic wegwerpzakken (hemdtassen) op de groenteafdeling en bieden ze tegen betaling herbruikbare tasjes aan. Het zou dus kunnen dat het bewustzijn op het verstrekken van de hemdtassen is vergroot, waardoor deze in 2020/2021 beter in de evaluatie naar voren komen.

⁸ Eén uitschieter hebben we niet meegenomen in de berekening. Tijdens de analyse bleek één supermarkt met veel werkzame personen qua antwoorden een uitschieter te zijn. Deze supermarkt rapporteerde in vergelijking tot alle andere deelnemers dermate hoge aantallen hemdtassen die meegeven werden aan een zeer hoog aandeel van de klanten. Daarmee zou deze ene supermarkt een (te) grote invloed hebben op de totale uitkomst.

Bijlage 1: Vragenlijst bepaling aantallen tassen

Welkom bij de vragenlijst over het verstrekken van plastic tassen.

1. Tot welke branche behoort uw onderneming? (Alleen gesteld aan deelnemers via I&O Research Ondernemerspanel)

- Winkel voor dagelijkse boodschappen (supermarkt, vers-artikelen, slijterij, snoep, tabak, persoonlijke verzorging)
- Winkel voor huishoudelijke artikelen en warenhuizen
- Winkel voor mode en textiel, inclusief optiek en juwelier
- Winkel voor sport, spel en kamperen
- Winkel voor media en hobby (boeken, muziek, fietsen, foto)
- Winkel voor witgoed en elektronica
- Woonwinkel, woninginrichting
- Winkel voor doe-het-zelf, ijzerwaren etc.
- Tuincentra, bloemenwinkels, dierenspeciaalzaken
- Winkels overig niet dagelijks (kunst, tweedehands, feestwinkel, toeristisch, paramedisch)
- Ambulante handel (warenmarkt) dagelijks
- Ambulante handel (warenmarkt) niet-dagelijks
- Webwinkel, postorderbedrijf (dagelijks)
- Cafeteria/snackbar/afhaalrestaurant/restaurants/maaltijdbezorging
- Anders, namelijk.....
- Geen van deze -> einde vragenlijst

1. Welk type draagtassen gebruikte u in 2020 en 2021 om aan uw klanten mee te kunnen geven, al dan niet tegen betaling? (meer antwoorden mogelijk) [met voorbeelden/plaatjes]

2020

2021

- Plastic (kunststof), hemdtas (met een dikte tot 15 micrometer (micron/mu))
- Plastic (kunststof), DKT (verstevigde, uitgestanste handgrepen, met een dikte van 15 tot 50 micrometer (micro/mu))
- Plastic (kunststof), met lussen (met een dikte van 15 tot 50 micrometer (micron/mu))
- Plastic (kunststof) Big Shopper (met een dikte van meer dan 50 micrometer (micron/mu))
- Katoen, jute
- Papier, plat
- Papier, gedraaid koord
- Papier, luxe met katoenen koord
- Gelamineerd papier, katoenen koord (met een dikte van 15 tot 50 micrometer (micro/mu))
- Anders, namelijk.....

Plastic hemdtas

Plastic DKT

Plastic met lussen

Big Shopper

Katoen of jute

Papier, plat

Papier, gedraaid koord

Papier, luxe met katoenen koord

Gelamineerd papier, katoenen koord

Codeerinstructie:

ANTWOORDEN V1 CODEREN NAAR DRIE CATEGORIEËN in twee jaren: V12020 en V12021.

V12020: a = A

V12020: b, c, i= B

V12020: d=C

V12021: a = A

V12021: b, c, i= B

V12021: d=C

ANTWOORDCATEGORIEËN BIJ V2 en V3 AANBIEDEN OP BASIS VAN VRAAG 1.

De vragen in dit onderzoek gaan over alle plastic draagtassen die u aan klanten, al dan niet tegen vergoeding, verstrekt.

Plastic hemdtas

Plastic DKT

Plastic draagtas

Plastic Big Shopper

Gelamineerde papieren tas

2. Hoeveel draagtassen van dit type verstrekt u, al dan niet tegen betaling, op jaarbasis aan klanten?				
	Type tas	Aantal in 2020	Aantal in 2021	Weet niet
A	Plastic (kunststof), hemdtas (met een dikte tot 15 micrometer (micro/mu))		...	☐
B	Plastic (kunststof), draagtas (met een dikte van 15 tot 50 micrometer (micro/mu))		...	☐
C	Plastic (kunststof) Big Shopper (met een dikte van meer dan 50 micrometer (micro/mu))		...	☐

3a	Aan welk deel van uw klanten (%) verstrekte u in <u>2020</u> , al dan niet tegen betaling, onderstaand type draagtas en hoeveel draagtassen kregen deze klanten (gemiddeld) mee?			
	Type tas	Circa --- -- %	Gemiddeld aantal tassen per klant	Weet niet
A	Plastic (kunststof), hemdtas (met een dikte tot 15 micrometer (micro/mu))		Min 1/max 5	☐
B	Plastic (kunststof), draagtas (met een dikte van 15 tot 50 micrometer (micro/mu))		Min 1/max 5	☐
C	Plastic (kunststof) Big Shopper (met een dikte van meer dan 50 micrometer (micro/mu))		Min 1/max 5	☐

3b	Aan welk deel van uw klanten (%) verstrekte u in <u>2021</u> , al dan niet tegen betaling, onderstaand type draagtas en hoeveel draagtassen kregen deze klanten (gemiddeld) mee?			
	Type tas	Circa --- -- %	Gemiddeld aantal tassen per klant	Weet niet
A	Plastic (kunststof), hemdtas (met een dikte tot 15 micrometer (micro/mu))		Min 1/max 5	☐
B	Plastic (kunststof), draagtas (met een dikte van 15 tot 50 micrometer (micro/mu))		Min 1/max 5	☐
C	Plastic (kunststof) Big Shopper (met een dikte van meer dan 50 micrometer (micro/mu))		Min 1/max 5	☐

4a.	Wat was in <u>2020</u> het gemiddelde transactiebedrag in uw onderneming?	
	☐	€ ---
	☐	Weet niet

4b.	Wat was in <u>2021</u> het gemiddelde transactiebedrag in uw onderneming?	
	☐	€ ---
	☐	Weet niet

5.	Als u uw bovenstaande antwoorden wilt toelichten, kunt u dat hieronder doen.

Hartelijk dank voor uw deelname.

Bijlage 2: Vragenlijst ervaring consumenten

1. Hoe vaak neemt u een *eigen* draagtas mee naar...

	Altijd	Meestal	Af en toe	Zelden	Nooit	N.v.t./ weet niet
de supermarkt ?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
andere winkels voor dagelijkse boodschappen (levensmiddelen)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
overige winkels? (mode, elektronica, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
de markt ?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
afhaalhoreca (snackbar, chinees, sushi, etc.)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Hoe vaak krijgt u een *gratis* plastic draagtas...

	Altijd	Meestal	Af en toe	Zelden	Nooit	N.v.t./ weet niet
bij de supermarkt ?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bij andere winkels voor dagelijkse boodschappen (levensmiddelen)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bij overige winkels? (mode, elektronica, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
op de markt ?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bij afhaalhoreca (snackbar, chinees, sushi, etc.)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bij online aankopen , bv. een supermarkt met bezorg-afhaaldienst (Albert, Picnic, etc.)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bij maaltijdbezorging ?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage 3: Methode en betrouwbaarheid aantal tassen

Gebruikte openbare bronnen

Uit openbare bronnen zijn de bestedingen per branche bekend. Die gegevens komen hoofdzakelijk uit de jaarlijks bijgestelde omzetkengetallennotitie van Retailinsiders⁹. Omzetten van (afhaal)horeca zijn beschikbaar via CBS. De cijfers worden voor het jaar 2021 up-to-date gemaakt door de ontwikkeling van de bestedingen (per hoofdbranche) die het CBS publiceert te verdisconteren.

Verbetering methodiek: I&O Research Ondernemerspanel als steekproefbasis

In 2019 is voor de evaluatie van 2018 als steekproefbasis uitsluitend het LISA-vestigingenregister gebruikt. In deze evaluatie is daarnaast gebruik gemaakt van het I&O Research Ondernemerspanel. Hierdoor was het mogelijk om, ondanks de korte doorlooptijd van het onderzoek, de respons te verhogen.

Voor dit onderzoek is een gestratificeerde steekproef van 5.000 ondernemers uit het LISA-vestigingenregister getrokken. Bij de verdeling is rekening gehouden met de responsbereidheid per branche¹⁰, zoals die in 2019 gerealiseerd is. Het doel van de stratificatie was een minimale respons van vijf ondernemers per branche, met daarbij een enigszins representatieve verdeling over de branches naar gerealiseerde omzetten. De 5.000 ondernemers die we via de LISA-steekproef aanschrijven, krijgen een uitnodigingsbrief met het verzoek om een korte digitale vragenlijst in te vullen, met een unieke inlogcode.

Voor het realiseren van de respons is ook gebruik gemaakt van het I&O Research Ondernemerspanel. Dit panel heeft inmiddels een kleine 4.000 leden, waarvan bijna 471 binnen de doelgroep van dit onderzoek: 333 detailhandel en 138 eet- en drinkgelegenheden. Deze 471 ondernemers waren niet op voorhand, maar wel op basis van hun antwoorden, in te delen in de benodigde branches voor dit onderzoek. De ondernemers in het I&O Research Ondernemerspanel kregen een uitnodigingsmail en na twee weken een herinneringsmail met het verzoek om de vragenlijst online in te vullen.

Respons

In totaal hebben 299 ondernemers de vragenlijst ingevuld, 160 vanuit de LISA-steekproef (3,2%) en 139 vanuit het I&O Research Ondernemerspanel (30%). Voorafgaand aan de analyse zijn alle ingevulde vragenlijsten inhoudelijk beoordeeld op bruikbaarheid, ook met behulp van de open antwoorden. Respons door groothandels, autoreparatiebedrijven en een begrafenisondernemer zijn uit het databestand gehaald omdat ze niet in de doelgroep van het onderzoek vallen: het is geen detailhandel of horeca. Dit geldt ook voor ondernemers die aangaven dat ze recent gestart waren of die aangaven dat ze in 2021 hun activiteiten hebben gestaakt.

⁹ Retailinsiders is een samenwerking tussen INretail en de daarbij aangesloten organisaties die over specifieke branches omzetinformatie beschikbaar stellen via <https://www.retailinsiders.nl/bibliotheek/download/omzetkengetallen-ruimtelijk-economisch-onderzoek-2020>

¹⁰ Destijds: Apotheken, Bloemen, Cafeteria, Maaltijdbezorging, Dagelijks, Doe-het-zelf, Elektro, Huishoudelijk, Markt dagelijks, Markt niet-dagelijks, Media, Mode/Luxe, Overig, Persoonlijke verzorging, Sport, Supermarkt, Warenhuis, Web Dagelijks, Wonen. Ten opzichte van 2018 stellen we voor om de branche Chinese restaurants uit te breiden tot Maaltijdbezorging.

De respons vanuit het I&O Research Ondernemerspanel bleek (zoals verwacht vanwege de branche-indeling) niet altijd bruikbaar. Uiteindelijk zijn 269 vragenlijsten ingevuld door ondernemers uit de doelgroep. De overige zijn niet meegenomen in de analyse. Tijdens de analyse bleek één supermarkt met veel werkzame personen qua antwoorden een uitschieter te zijn: deze supermarkt rapporteerde in vergelijking tot alle andere deelnemers dermate hoge aantallen hemdtassen die meegeven werden aan een zeer hoog aandeel van de klanten, dat deze ene supermarkt een (te) grote invloed zou hebben op de totale berekening. Deze uitschieter hebben we om die reden niet meegenomen in de berekening. Uiteindelijk is de berekening gebaseerd op 268 bruikbare ingevulde vragenlijsten. De evaluatie van 2018 had een respons van 200 waarvan 197 bruikbaar, destijds uitsluitend uit de LISA-steekproef van 5.500 ondernemers in de horeca en detailhandel (een respons van 3,6%).

Tabel B.3.1 Steekproefkader en respons evaluatie 2021/2022

Steekproefkader	Steekproef	Gerealiseerde respons	Respons-percentage	Niet bruikbaar	Bruikbare respons
Uit LISA-steekproef, briefuitnodiging	5.000	160	3,2%	2	158
Uit ondernemerspanel, uitnodigingsmail en rappel	471	139	30%	29	110
Totaal		299		31	268

Onderstaande tabel laat zien hoe de bruikbare respons is verdeel over de verschillende branches.

Tabel B.3.2 Herkomst respons per branche

Branche	Uit LISA steekproef	Uit I&O Research Ondernemers-panel	Totaal
Ambulante handel (warenmarkt) dagelijks	8		8
Ambulante handel (warenmarkt) niet-dagelijks	10		10
(Afhaal)horeca en maaltijdbezorging			
(Cafetaria/snackbar/afhaalrestaurant/restaurants/maaltijdbezorging)	10	28	38
Tuincentra, bloemenwinkels, dierenspeciaalzaken	6	6	12
Webwinkel, postorderbedrijf (dagelijks)	1	16	17
Winkel voor dagelijkse boodschappen (supermarkt, vers-artikelen, slijterij, snoep, tabak, persoonlijke verzorging)	29	16	45
Winkel voor doe-het-zelf, ijzerwaren	9	3	12
Winkel voor huishoudelijke artikelen en warenhuizen	3	1	4
Winkel voor media en hobby (boeken, muziek, fietsen, foto)	17	4	21
Winkel voor mode en textiel, inclusief optiek en juwelier	30	18	48
Winkel voor sport, spel en kamperen	10	3	13
Winkel voor witgoed en elektronica	13	5	18
Winkels overig niet dagelijks (kunst, tweedehands, feestwinkel, toeristisch, paramedisch)	10	6	16
Woonwinkel, woninginrichting	2	4	6
Totaal	158	110	268

Op de branche huishoudelijke artikelen en warenhuizen na, is in alle branches minimaal een bruikbare respons van vijf ondernemers gerealiseerd.

De berekening

Vanuit het oogpunt van vergelijkbaarheid is aangesloten op berekeningsmethodiek van SGS Search, dat in 2017 onderzoek deed naar de afname van het aantal plastic draagtassen door het verbod. In 2018 is dezelfde methodiek gebruikt. De berekening bestaat per branchegroep uit een combinatie van kengetallen uit openbare informatie en respons op de vragenlijst en kent een aantal stappen:

- 1 Totale jaaromzet branche + BTW = totale jaarbestedingen per branche.
- 2 Totale jaarbestedingen per branche gedeeld door gemiddelde kassabon = aantal betalende klanten.
- 3 Aantal betalende klanten x % ondernemers dat draagtassen uitgeeft x % klanten dat draagtas neemt x gemiddeld aantal draagtassen per klant = jaartotaal verstrekte draagtassen per branchegroep en type tas.
- 4 De uitkomst van deze berekening is vergeleken met de controlevraag over het totaal aantal plastic tassen dat op jaarbasis door ondernemers is verstrekt. De ontwikkeling die deze totalen per branche laat zien is op hoofdlijnen in lijn met de uitkomst van de berekening.
- 5 Het totaal verstrekte plastic draagtassen in 2020 en 2021 is gedeeld door het aantal Nederlanders in 2020 en 2021 om tot het aantal plastic draagtassen per inwoner te komen.

Ongeveer tien ondernemers die deelnamen aan het onderzoek, gaven wel aan dat ze in zowel 2020 als 2021 bepaalden typen tassen verstrekten, maar vulden voor 2021 niet de gemiddelde kassabon in. Bij deze ondernemers hebben we de aanname gedaan dat de gemiddelde kassabon in 2020 gelijk is aan die in 2021. Ditzelfde geldt voor het aandeel van de tassen, als dit in 2021 niet is ingevuld hebben we in enkele gevallen de aanname gedaan dat dit aandeel in 2021 gelijk is aan 2020. Eén ondernemer in de branche Winkels voor dagelijkse boodschappen is bij de uiteindelijke berekening buiten beschouwing gelaten omdat deze ondernemer door de hoge aantallen werkzame personen (een uitschieter) en de hoge aantallen gerapporteerde plastic tasjes (een uitschieter) een te grote invloed had op de uitkomst van de gehele branche.

Betrouwbaarheid en foutenmarge

De antwoorden zijn gewogen naar het aantal banen van het bedrijf ten opzichte van de gemiddelden in de branchegroep. Voor de berekening van het aantal verstrekte draagtassen gebruiken we drie parameters: de jaaromzet per branche op basis van berekeningen van RetailInsiders, de gemiddelde hoogte van de kassabon zoals opgegeven door de ondernemers die deelnamen en het aandeel klanten waarin ondernemers een type plastic tas verstrekten. Twee van de drie parameters zijn verkregen uit de online vragenlijst. De (procentuele) foutmarge in het eindresultaat is de som van de foutmarges in de parameters. De maximale foutenmarge is een optelling van de drie marges en komt net als bij de evaluatie van 2018 uit op 17 procent¹¹. Gezien het beperkte aantal waarnemingen per branchegroep en de foutenmarge, is het niet mogelijk om resultaten per branche weer te geven. Een belangrijk gegeven is het aandeel ondernemers dat géén plastic draagtassen verstrekt. Hoe groter deze groep, hoe lager de impact van de foutenmarge. Als 100 procent van de ondernemers géén plastic draagtassen verstrekt, dan is de som van de totale berekening nul.

¹¹ De foutenmarges hoeven niet in dezelfde richting te wijzen

In 2018 bleek dat 39 procent van de ondernemers geen van de drie typen plastic draagtassen verstrekt, in 2020 was dat 56 procent en in 2021 64 procent. De ontwikkeling van dit kengetal is daarmee ook relevant voor de monitor en de betrouwbaarheid van de uitkomsten en laat zien dat de impact van de foutenmarge is afgenomen. Ten opzichte van 2018 is de foutenmarge op de uitkomsten van het onderzoek ook iets kleiner door een groter aantal waarnemingen (hoewel het aantal waarnemingen nog steeds beperkt is gezien de heterogeniteit van de doelgroep). De foutenmarge op de omzetkengetallen per branchegroep is mogelijk wat groter omdat die door de impact van de coronamaatregelen moeilijker zijn in te schatten.

Bijlage 4: Methode en betrouwbaarheid ervaringen

I&O Research voerde een landelijk representatief onderzoek uit onder 1.190 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Alle deelnemers zijn afkomstig uit het I&O Research Panel. Het onderzoek vond plaats van vrijdag 13 mei tot en met maandag 16 mei 2022.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.000$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl